

Çok Etnikli ve Çok Uluslu bir Kıbrıs Kurmak

Çok Kültürlülüğe Giriş

Yazar: Larry Fergeson
Editör: Yiannis Laouris

Bu kitapçık, 'Çok Etnikli ve Çok Uluslu Kıbrıs için, Avrupa Değerleri, Bölgesel ve Uluslararası Barışı Destekle' projesi çerçevesinde hazırlandı. Projenin ana amacı; çok etnikli ve çok uluslu bir Kıbrıs'ın Avrupa değerlerine nasıl hizmet edeceği, bölgesel ve uluslararası barışı nasıl ileri götüreceği konusunda Kıbrıs toplumunun bilincinin ileri götürülmesi ve bu yöndeki duyarlılığın artırılmasıdır.

Bu amaca ulaşmak için; proje kapsamında, çok kültürlü ve çok etnikli bir Kıbrıs için çok özel etkinlikler tasarlandı. Öğrenci, öğretmen ve ebeveynlere yönelik bu atölye ve etkinliklerle, çok kültürlü bir toplum vizyonunun gerçekleştirilmesi hedeflendi.

Bu projenin eşgüdümünü sağlayan kuruluş; merkezi Lefkoşa'da bulunan Future Worlds Center'dir [Gelecek Dünyalar Merkezi] (yasal kaydı; Cyprus Neuroscience and Technology Institute-Kıbrıs Nörobilim ve Teknoloji Enstitüsü olarak yapılmıştır). Projeye ortak konumundaki kuruluşlar şunlardır: Kıbrıs Yetişkin Eğitimi Birliği, İnsan Hakları ve Eğitimi Ağı, Kıbrıs Üniversitesi (Siyasal Bilimler Departmanı) ve Genç Bilim İnsanları Ağı.

Proje; UNDP'nin İşbirliği ve Güven İçin Girişim Eylemi'nin (ACT) bir parçasıdır. Amerikan halkınca USAID'nin sağladığı hibe yoluyla desteklenmektedir.

Bu kitapçık; İşbirliği ve Güven İçin Eylem'in mali yardımı ile hazırlanmıştır. Bu dokümanın içeriğinin yegane sorumlusu Future Worlds Center'dir [Gelecek Dünyalar Merkezi] (yasal kaydı; Cyprus Neuroscience and Technology Institute-Kıbrıs Nörobilim ve Teknoloji Enstitüsü olarak yapılmıştır) ve hiçbir şart ve halde UNDP'nin pozisyonunu yansıtır şekilde addedilemez. Bu yayında ifade edilen görüşler, muhakkak surette, Birleşmiş Milletlerin veya onun üye devletlerinin, UNDP'nin veya USAID'nin görüşlerini yansıtmazlar.

Copyright 2008: Future Worlds Center (legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute), Nicosia, Cyprus

İçindekiler

Çok Kültürlülüğe Giriş.....	4
Çok Kültürlülük Nedir?.....	5
Çok Kültürlülük ve Avrupa Birliği.....	6
Meydan Okuyuşlar.....	7
Çok Kültürlü Kıbrıs.....	9

Çok Kültürlülüğe Giriş

Günlük yaşamın her alanında giderek daha fazla işitilen ve bir kavram haline gelen çok kültürlülük; çeşitli bağlamlarda tartışılıyor. Bu konu, 'Kıbrıs'taki okullarda ana dilleri Yunancanın dışında bir dil olan öğrencileri sayısı göçmen akınına bağlı olarak hızla artması' sorunuyla nasıl başa çıkacağı söz konusu olduğunda çok büyük bir önem kazanmıştır.

Çok kültürlülükten söz ettiğimiz zaman neyi kastediyoruz? Çok kültürlülük, eğitim bağlamında nasıl anlaşılabilir? Çok kültürlülüğü ileri götürmek ve çok kültürlü derslikleri en iyi şekilde değerlendirmek için eğitim toplumu, yani öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynler ne yapabilir? Öğretmenlerle öğrenciler, giderek artan etnik ve kültürel çeşitliliğin ortaya çıkardığı meydan okumalarla nasıl başa çıkabilirler? Herkes, toplum içindeki değişimden nasıl yararlanabilir?

Bu kitapçık yukarıdaki sorular ve meydan okuyuşlara yanıtlar aramakta, güvensizlikler ve güçlüklerin üstesinden nasıl gelineceği konusunda birtakım girdiler vermeye çalışmaktadır.

Çok Kültürlülük Nedir?

Çok Kültürlülük, 1960'lı yıllarda, İngilizce konuşulan ülkelerde, Avrupalı olmayan göçmenlerin kültürel ihtiyaçları bağlamında ortaya çıktı. Çok Kültürlülükten, kültürlerin çoğulculuğu veya çokluğu olarak söz edilebilir. Antropolog Franz Boas'a göre, kültür, 'toplum mensuplarının kendi dünyaları ve birbirleriyle baş etmek için kullandıkları nesilden nesile öğrenme yoluyla aktarılan paylaşılan inanç, değer, gelenek-görenek, davranış ve insan yapımı şeyler sistemini' tanımlamaktadır. Böylelikle, çok kültürlülükte, bir toplum içerisinde bir kültürler çeşitliliğinden söz edilmektedir.

Kültürel çeşitliliğe odaklanan, liberal çok kültürlülük, etnik çeşitliliği övmekte ve hoşgörüyü öğretmektedir. Birbirleriyle bağlantılı ve etkileşimli, daha önce varolmuş kültürlerin varlığını varsayarken, eleştirel çok kültürlülük, çok kültürlülüğü 'azınlıklar' kadar, 'çoğunlukları' ilgilendiren bir konu olarak addetmekte ve tüm toplumu oluşturan kurum ve uygulamalarla ilgilenmektedir. İktidar eşitsizlikleri ve ırkçılığı temel olarak görmekte, tanıma ve haklara vurgu yapmakta ve toplumun 'çok kültürelleşmesini' savunmaktadır.

Kıbrıs'ın durumunda, çok kültürlülük terimi, hem Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türkleri, hem de Ermeni, Latin ve Maronitlerin, Kıbrıslı toplumdaki kültürel çeşitliliği ve buna ek olarak da adaya gelmekte olan etnik göçmen grupların oluşturduğu giderek büyüyen çeşitliliği kapsamaktadır. Bir kavram olarak çok kültürlülük etnik ve kültürel grupların çeşitliliğini onaylayan ve bu gruplar arasında karşılıklı hoşgörüyü ve kabullenmeyi ileri götüren bir kavramdır.

Çok Kültürlülük ve Avrupa Birliği

Avrupa Birliği; kültürel çeşitlilik kavramı, barış ve demokrasi için, farklı ülke ve kültürlerin barışçıl ve uyumlu etkileşimi kavramı üzerine inşa edilmiştir. Muhtemelen Avrupa Birliği, barış, eşitlik, saygı ve tüm yurttaşların aktif ve demokratik katılımını ileri götüren çok kültürlü bir yapının en iyi örneğidir.

AB yalnızca, yaşamın kişisel ve sosyal alanlarında en iyi örneği oluşturmakla kalmamakta, tüzük, yönetmelik, anlaşma, müktesebatı ve tüm üye devletlerdeki yargılama yetkisi yoluyla, çok kültürlü değerleri de güçlendirmektedir.

Maalesef, çok kültürlü bir topluma ulaşmak için, kural ve politikalar geliştirmek gerekmektedir. Toplum içinde, farklı kültür gruplarına belli başlı haklar ve statü veren çok kültürlü bir politika, farklı grupların hakim bir kültüre asimile olmak yerine, farklı kültürler olarak devam etmelerini güvence altına almaktadır. Çeşitliliğe gösterilen bu saygı, hak verilmesi veya çok kültürlü politikaların yaratılması olarak kendini ifade etmektedir. Çok kültürlülüğün ayırt edici özelliği; farklı kültürlerdeki çeşitliliğin iyi olarak algılanması ve o kültürlerin doğasında olan değerlerin yani bir kültüre ait olmanın, insan olmanın önemli bir parçası olarak anlaşılmasıdır.

Eşitliğin aynılıkla eşdeğerde olmadığına gözlemlenmesi gerekir. AB'nin Haklar Beyannamesinde, 'Eşitlik' başlığını taşıyan kısımdaki 22. Maddede, 'Eşitlik', çeşitliliğe saygının, eşitliğin ayrılmaz bir parçası olduğu şeklinde tanımlanırken, Madde 13 EC, Topluluğa, (diğer şeyler yanında) ırk ayırımına karşı yasa yapma konusunda açık yetki vermektedir. Benzer bir şekilde, 6. ve 14. Maddeler özgürlük ve eğitim haklarına vurgu yapmaktadır. 1993 Kopenhag kriterleri, aday ülkelerin, 'kurumların istikrarını sağlamalarını ve azınlıklara saygı ve korunmayı garanti etmelerini' açıkça istemektedir.

Haklar Beyannamesi, Maastricht Antlaşması ve Kopenhag Kriterleri, bunların yanı sıra, tümü Müktesebatı oluşturan diğer kural ve direktifler AB'nin insan haklarına, azınlık haklarına önemli bir değer verdiğini ve AB Üye Devletlerinden istenen demokrasi standartlarının ayrılmaz bir parçası addettiğini göstermektedir.

Çeşitliliğin tanınması ve saygı gösterilmesi, çok kültürlü bir yönetimin birlik kaynağıdır. Tam da kendi varlığını simgeleyen bir slogan haline gelen, çeşitlilik yoluyla birlik fikri tek ileri yoldur.

Meydan Okuyuşlar

Çok kültürlülük, bir bakıma siyasi bir savaş alanı haline gelmiş olup, bazı üye devletlerde muhalefetle karşılaşmaktadır. En aşırı derecede, bu; çok kültürlü toplumların özde hatalı olduğu, bunun nedeninin de bu tür toplumların çoğunluktaki 'ırkın' 'sulanmasına' yol açtığı yönünde bir iddiayı içerirken; bu argümanın daha incelikli versiyonları çok kültürlülüğü kötü olarak değil de, daha ziyade imkansız olarak sunmakta ve bu imkansız hedefe ulaşmaya girişmenin, yurtseverlik ve bağlılıktan yoksun ve en sonunda uyuşmazlığa yol açan, parçalanmış bir topluma yol açtığını iddia etmektedir. Çok kültürlü toplumun yarattığı meydan okuyuşlara nihai bir çözüm önermek imkansız olsa da, böylesi bir toplumda doğal değeri ve sonuç itibarıyla böyle bir çözümün arayışının ivediliğini savunmak çok önemlidir.

Çok kültürlülük bağlamındaki etnik iddiacılık (özgüven); aynılık anlamındaki eşitlik fikrini, farklılık anlamındaki eşitliğe dönüştüren daha geniş bir 'kimlik' politikasına ilişkin daha geniş bir akımın bir parçası haline gelmiştir. Bu, sözde 'nötr' liberal demokrasilerin, sistematik olarak azınlıkları etnikliklerinden arındıran veya marjinalleştiren hegemonyacı kültürlerin bir parçası olduğuna ilişkin varılan sonucun temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden, azınlık kültür, norm ve simgelerinin devlet arzına ve kamu mekanında olmaya ve salt kültürel olarak kısırlaştırılmış bireyler olarak değil, gruplar olarak 'tanınmaya' hakları olduğu iddiası ortaya atılmaktadır. Çok kültürlülük terimi; belli bir sosyal mekanın demografisi içerisinde, kültürel ve etnik çeşitliliğin tanınmasını anlatmak için kullanılır.

Bazı ülkelerin, birleşik bir toplum içerisinde, farklı kültür veya kültürel kimliklerin muhafazasını amaçlayan resmi veya yasal çok kültürlülük politikaları vardır. Bu bağlamda, çok kültürlülük

farklı kültürel ve dini gruplara hakkaniyetli statü veren bir toplumu savunmaktadır. Diğer devlet, ulus ve toplumlarda, yasal kültürel heterojenlik ve kozmopolitliğin fiili koşulları resmi tanıma olmaksızın vardır.

Çok kültürlülüğe ilişkin resmi politikaların benimsenmesini (veya sürdürülmesini) savunanlar sıklıkla kültürel çeşitliliğin, bir toplumun ulusluluk veya kültürel kimliği açısından pozitif bir güç olduğunu savunmaktadır. Resmi çok kültürlülük, (böyle bir terim sadece geriye dönük olarak kullanılmışsa da) resmi olarak benimsenmiş olan tek kültürlülük biçimleriyle gelişmektedir. Tek kültürlülük normatif (kuralsal) bir birliği veya kültürel homojenliği ima etmektedir. Bir ulusun üst düzeylerde ülkeye göçü kabul ettiği yerlerde, başat kültür normları doğrultusunda kültürleştirme biçimlerini (veya bu normlarını korunması biçimlerini) teşvik etmeye yönelik asimilasyoncu politika ve uygulama türleri tek kültürlülüğe eşlik etmiştir.

Çok Kültürlü Kıbrıs

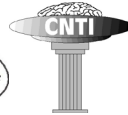
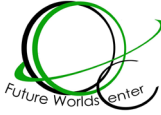
Kıbrıs bünyesinde birçok farklılığı barındıran bir adadır. Afrodit'in doğum yeri, Marc Anthony'nin Kleopatra'ya verdiği bir armağan, Otello ve Desdemona'nın yurdudur ... Kıbrıs, uygarlığın başından itibaren, Mikenli Yunanlılar, Orta Çağ Venediklileri, Haçlı Ordularından Aslan Yürekli Richard ve Osmanlı Sultanı Muhteşem Süleyman tarafından bırakılan görkemli kalıntılarının deposu olarak da yaygın olarak kabul edilmektedir.

Kıbrıs, huzur arayışındaki farklı geçmiş ve kültürlere sahip insanları, Akdeniz meltemi, havası ve plajları nedeniyle çekmektedir. Kıbrıs, tarihsel olarak, Ermenilerden Maronitlere kadar, birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmıştır. Son yıllarda ve bilhassa giderek artan bir oranda AB'ye katılımdan sonra daha fazla insan çeşitli arayışlarla adaya çekilmektedir. AB içerisinde insanların serbest dolaşımından yararlanan Avrupalıların dışında, farklı ülkelere mensup insanlar, iş umutları, daha yüksek yaşam standartları veya Irak ve Lübnan gibi kendi ülkelerindeki çatışmalardan dolayı Kıbrıs'a taşınıyorlar. Maalesef birçoğu, Kıbrıs toplumuna entegre olurken, ya kendini dışlanmış hissediyor ya da zorluklarla karşılaşılıyor. Bu dışlama sadece kişisel veya sosyal düzeyde olmayıp, zaman zaman yasalar tarafından da empoze edilmektedir. Kıbrıs'taki toplumsal ve kurumsal yapılar, entegrasyonu ileri götürmeye yönelik olarak farklı etnik gruplar arasında sağlıklı bir etkileşimi destekleyen araçlardan yoksundur.

Kıbrıs'taki insanlar arasında, günümüzün globalleşen dünyası ve AB norm ve tüzükleri altında, ulus ve millet modasının geçtiği yönündeki bilinç daha da yükseltilmelidir.

Building a Multi-Ethnic and Multi-National Cyprus to promote European Values and Regional and International Peace

IMPLEMENTED BY:

Future Worlds Center (legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute)

Human Rights Education Network

University of Cyprus

Cyprus Adult Education Association

Young Cyriot Scientists Network

İRTİBAT BİLGİLERİ:

Future Worlds Center

(legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute)

5 Promitheos Street, offices 4 & 9

1065 Lefkosia, Cyprus

Tel: +357 22873820

Fax: +357 22873821

www.futureworldscenter.org

Copyright 2008: Future Worlds Center (legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute), Nicoisa, Cyprus

All rights reserved

ISBN: 978-9963-677-33-7